

Cynllun Iaith Gymraeg

Tai Wales & West

Cynllun Iaith Gymraeg a baratowyd yn unol â Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 (Y Ddeddf) a'r Cod Rheoliadol ar gyfer Cymdeithasau Tai yng Nghymru, Llywodraeth Cynulliad Cymru, Mawrth 2006

Derbyniodd y Cynllun hwn gymeradwyaeth Bwrdd yr Iaith Gymraeg dan adran 14(1) y Ddeddf ar 25/11/2010

1.0 Datganiad Agoriadol

1.1 Nod y Cynllun:

Mae Tai Wales & West (y cyfeirir ati fel 'TWW' yn y Cynllun) wedi mabwysiadu'r egwyddor, wrth gynnal busnes cyhoeddus yng Nghymru, y bydd yn trin y Gymraeg a'r Saesneg ar y sail eu bod yn gyfartal. Mae'r cynllun hwn yn nodi sut y byddwn yn gweithredu'r egwyddor honno wrth ddarparu gwasanaethau i'r cyhoedd yng Nghymru.

1.2 Amcanion:

- Galluogi pawb sy'n defnyddio gwasanaeth neu sy'n trafod gydaTWW i wneud hynny trwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis personol yr unigolyn
- Sicrhau fod y gwasanaethau sydd ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg o ansawdd uchel
- Hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg yn y gymuned
- Hyrwyddo a hwyluso defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle.

1.3 Mae TWW yn cydnabod y gall aelodau'r cyhoedd fynegi eu barn a'u hanghenion yn well yn eu dewis iaith. Mae hefyd yn cydnabod mai mater o arfer da yn hytrach na goddefgarwch yw galluogi'r cyhoedd i ddefnyddio'r Gymraeg, ac y gall gwadu'r hawl i ddefnyddio eu dewis iaith eu rhoi mewn sefyllfa anafanteisiol. Gan hynny, bydd TWW yn cynnig yr hawl i'r cyhoedd ddewis pa iaith i'w defnyddio wrth ymdrin â hi yn unol â'r egwyddor uchod.

Am ragor o wybodaeth am Gynllun Iaith Gymraeg (Cynllun) Tai Wales & West, cysylltwch â:

Catherine Jones
Pennaeth Gwella Perfformiad
Tai Wales & West
0800 052 2526
Catherine.Jones@wwha.co.uk

2.0 Cyflwyniad

2.1 Cefndir a gwerthoedd corfforaethol

Mae TWW yn sefydliad elusennol sy'n cael ei rheoli gan Fwrdd Rheoli gwirfoddol. Mae'r sefydliad yn gweithredu yn 16 o Awdurdodau Lleol Cymru.

Nod TWW yw bod yn ddewis cyntaf ar gyfer cartrefi a gwasanaethau. Mae ganddi dri phrif nod:

1. Darparu llety o ansawdd da.
2. Bod yn landlord rhagorol.
3. Datblygu a chefnogi cymunedau i gwrdd ag anghenion lleol.

Er mwyn cefnogi'r nodau hyn, mae TWW wedi datblygu nifer o amcanion - y pethau y byddwn yn eu gwneud i'n helpu i gyflawni ein nodau a darparu rhagoriaeth i'n cwsmeriaid. Y rhain, mewn gwirionedd, yw ein blaenoriaethau yn seiliedig ar yr hyn y mae ein preswylwyr a'n staff wedi dweud wrthym sy'n bwysig.

- 2.2 Mae ein gwerthoedd yn bwysig i ni. Maen nhw'n adlewyrchu ein diwylliant, ein hethos cyfan, ac maen nhw'n rhan annatod o'r gwasanaethau rydym yn eu darparu.

Gwerthoedd TWW yw:-

- Tegwch:** yn gytbwys, gan roi clod lle mae'n ddyledus a rhoi beirniadaeth adeiladol. Yn gynhwysol yn ein ffordd o wneud pethau, gan barchu urddas a natur unigol pawb.
- Agored:** yn agored i newid, yn ymrwymedig i welliant ac addysg barhaus. Yn dryloyw, gonest a dibynadwy.
- Cyfrifol:** yn broffesiynol, gan herio trefniadau sydd eisoes yn bod. Perchnogi materion a defnyddio ein menter i'w cyflawni.
- Cefnogol:** yn hawdd gwneud â ni, yn hawdd dod atom, ac yn hygyrch. Yn groesawgar, yn ofalgar, yn barod i wrando ac ymateb.
- Effeithlon:** gwneud y defnydd gorau o adnoddau a sicrhau fod ein gweithgarwch yn cael yr effaith orau posibl.

2.3 Strwythur ac ardal gweithredu

Mae gan TWW Brif Swyddfa yng Nghaerdydd a swyddfa ardal yn y Fflint. Rydym yn rheoli mwy na 9,000 o gartrefi drwy Gymru gyfan, o Gaerdydd yn y de i'r Fflint yn y gogledd, o Geredigion yn y gorllewin i Bowys yn y dwyrain, gan ddarparu cartrefi i dros 25,000 o bobl. Mae'r mwyafrif o'n cartrefi'n cael eu rheoli ar sail rhent, a thra bod y gyfran fwyaf yn llety anghenion cyffredinol,

mae tua un o bob tri chartref wedi cael ei ddatblygu'n benodol ar gyfer pobl hŷn (rhai dros 55 oed).

Cyfrifoldeb Tîm y Cyfarwyddwyr yw rhedeg TWW o ddydd i ddydd – y Prif Weithredwr, y Cyfarwyddwr Cyllid a'r Cyfarwyddwr Gweithrediadau.

Mae ein Bwrdd Rheoli'n cytuno ar benderfyniadau mawr, fel y rhai sy'n cynnwys polisiâu neu gyfeiriad strategol. Mae pob Aelod o'r Bwrdd yn gwasanaethu am dymor o 3 blynedd.

2.4 Defnyddwyr y gwasanaeth

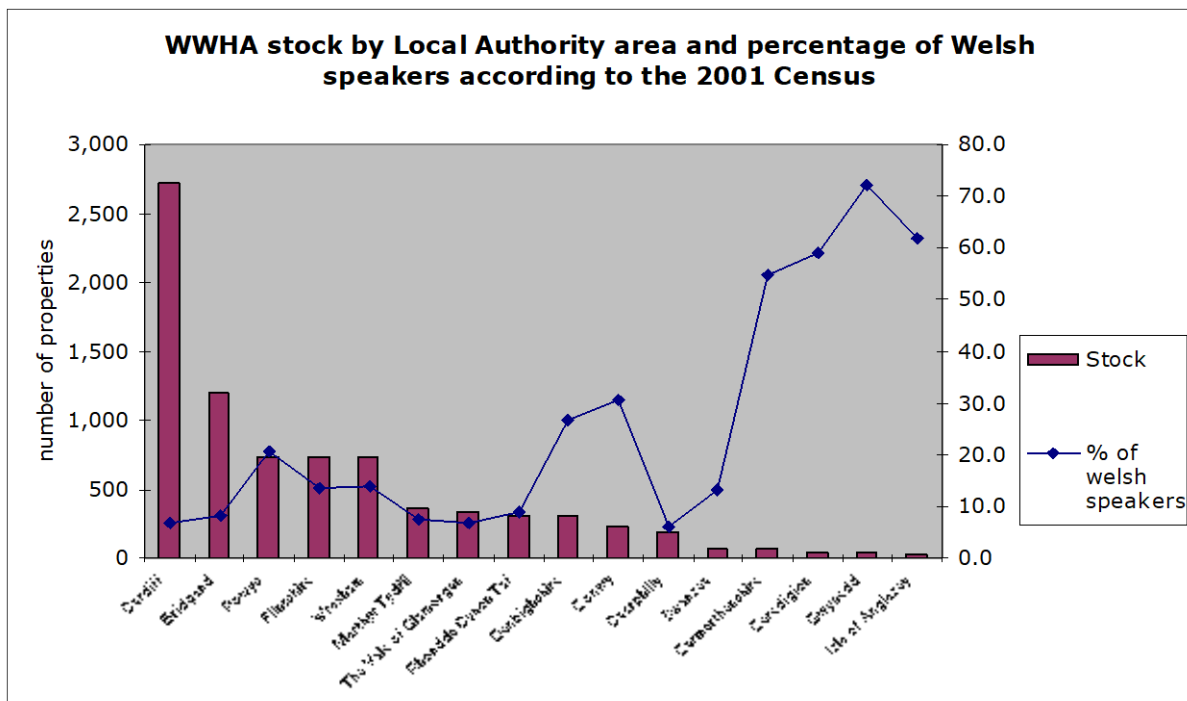
Mae TWW yn cynnig cartrefi a gwasanaethau o ansawdd i ystod amrywiol o gwsmeriaid, ac yn gweithio'n agos â'n partneriaid i ddatblygu a chefnogi cymunedau lleol. Mae ein cwsmeriaid yn cynnwys preswylwyr, ymgeiswyr am dai, cyrff statudol, asiantaethau gwirfoddol, grwpiau cymunedol ac unigolion yn y cymunedau lle rydym yn gweithredu.

2.5 Yr Iaith Gymraeg

Mae TWW yn berchen ar gartrefi neu'n rheoli cartrefi mewn 14 awdurdod lleol drwy Gymru gyfan. Mae'r nifer mwyaf o gartrefi yn ardal awdurdod lleol Caerdydd, gyda thros 3,000 o gartrefi. Pen-y-bont ar Ogwr yw'r ardal â'r ail swm mwyaf o gartrefi, gyda thros 1,100 o gartrefi yno. Yn Gwynedd y mae ein stoc isaf o gartrefi, sef 38.

Mae'r bariau ar graff 1 yn dangos stoc y Gymdeithas fesul Awdurdod Lleol. Mae'r graff llinell yn dangos canran y siaradwyr Cymraeg yn yr ardaloedd lle mae gan y Gymdeithas gartrefi, yn ôl cyfrifiad 2001.

Mae'r graff yn dangos yn glir fod swm mwyaf cartrefi TWW i'w cael mewn Awdurdodau Lleol lle mae'r gyfran o siaradwyr Cymraeg yn llai niferus ar y cyfan. Er hynny, mae canran gyfartalog y rhai sy'n siarad Cymraeg yn yr 14 Awdurdod Lleol lle mae TWW yn gweithredu yn 17%, sy'n dynodi fod TWW yn gweithio mewn ardaloedd lle mae cyfrannau mawr o siaradwyr Cymraeg, ychydig yn is na chyfartaledd Cymru gyfan, sef 21% yn ôl Cyfrifiad 2001.

3.0 Cynllunio a Darparu Gwasanaethau

3.1 Polisiâu a mentrau

- 3.1.1 Wrth lunio polisiâu a mentrau newydd, neu wrth ddiwygio polisiâu, bydd TWW yn asesu eu heffaith ieithyddol, gan ofalu eu bod yn gyson â'r Cynllun Iaith hwn ac yn sicrhau bydd mesurau yn y Cynllun yn cael eu gweithredu wrth roi polisiâu a mentrau newydd ar waith.
- 3.1.2 Bydd TWW yn ymgynghori â Bwrdd yr Iaith Gymraeg ymlaen llaw ynglŷn ag unrhyw fwriad fyddai'n effeithio'n uniongyrchol ar y Cynllun Iaith hwn. Ni newidir y Cynllun hwn heb gytundeb ymlaen llaw â Bwrdd yr Iaith Gymraeg.
- 3.1.3 Byddwn yn sicrhau bod y sawl sydd yn ymwneud â llunio polisiâu yn ymwybodol o'r Cynllun ac o gyfrifoldebau TWW dan y Cod Rheoliadol a Deddf yr Iaith Gymraeg 1993.
- 3.1.4 Gall Cymdeithasau Tai gyfrannu at ddatblygiad yr iaith Gymraeg ar lefel lleol neu gymunedol, a byddwn yn anelu at sicrhau fod polisiâu a mentrau newydd TWW yn hyrwyddo a hwyluso defnydd o'r Gymraeg pryd bynnag y bydd hynny'n bosibl.

3.2 Darparu gwasanaethau

- 3.2.1 Byddwn yn sicrhau fod cymaint â phosibl o'n gwasanaethau ar gael yn y Gymraeg, ac fe wnawn ni roi gwybod i'r cyhoedd pan fyddant ar gael.
- 3.2.2 Bydd TWW yn cyflawni'r ymrwymadau a nodir yn y Cynllun drwy weithredu'r trefniadau canlynol:
- Trefnu'r tîm gwasanaethu fel bod staff sy'n gallu siarad Cymraeg yn gallu delio â'r cyhoedd sy'n siarad Cymraeg;
  - Galluogi swyddogion o un swyddfa a all siarad Cymraeg i gynorthwyo swyddfa arall fel bo'r angen;
  - Mabwysiadu systemau neu weithdrefnau sy'n hwyluso darparu gwasanaeth yn newis iaith y sawl sy'n derbyn y gwasanaeth;
  - Cyflogi cyfieithwyr proffesiynol;
  - Codi ymwybyddiaeth ymysg staff TWW am ofynion y Cynllun Iaith;
  - Ystyried yr angen i gynyddu argaeledd sgiliau iaith Gymraeg drwy hyfforddi a phenodi.

3.3 Gwasanaethau a gyflwynir i'r cyhoedd gan sefydliadau eraill

Swyddogaethau rheoleiddio a gwasanaethau trydydd parti

- 3.3.1 Bydd unrhyw gytundebau neu drefniadau gyda thrydydd parti yn gyson â rhannau perthnasol y Cynllun hwn.
- 3.3.2 Bydd TWW yn annog eraill yn y gymuned, gan gynnwys cyrff gwirfoddol a chwmnïau, i ddefnyddio'r Gymraeg.

Partneriaethau

3.3.3 Mae TWW yn gweithio mewn partneriaeth â chyrff cyhoeddus, sefydliadau o'r sector wirfoddol ac asiantaethau eraill. Rydym yn gweithredu ar sawl lefel wrth gydweithio ag eraill:

- Pan fo TWW yn arwain partneriaeth yn strategol ac yn ariannol, bydd yn sicrhau fod y ddarpariaeth gyhoeddus yn unol â'r Cynllun Iaith
- Pan fo TWW yn ymuno â phartneriaeth y mae corff arall yn ei arwain, bydd cyfraniad TWW at y bartneriaeth yn cydymffurfio a'r Cynllun Iaith, a bydd TWW yn annog partion eraill i gydymffurfio
- Pan fo TWW yn gweithredu fel rhan o gonsortiw, bydd yn annog y consortiw i fabwysiadu polisi iaith. Wrth weithredu'n gyhoeddus yn enw'r Consortiw bydd TWW yn gweithredu'n unol â'r Cynllun Iaith.

3.3.4 Bydd TWW yn sicrhau fod swyddogion yn ymwybodol o ofynion y Cynllun Iaith wrth weithredu mewn partneriaeth.

3.4 Safonau Ansawdd

Bydd gwasanaethau a ddarperir yn y Gymraeg a'r Saesneg o ansawdd cyfartal, a byddant yn cael eu darparu o fewn yr un amserlen.

4.0 Delio â'r cyhoedd sy'n siarad Cymraeg

4.1 Gohebiaeth

4.1.1 Mae TWW yn croesawu gohebiaeth yn y Gymraeg.

4.1.2 Ymdrinnir â phob gohebiaeth yn brydlon, ac ni ddylai gohebu drwy gyfrwng y Gymraeg ynddo'i hun arwain at oedi.

4.1.3 Bydd gohebiaeth a dderbynnir yn y Gymraeg yn cael ei hateb yn y Gymraeg (os oes angen ymateb).

4.1.4 Bydd yr holl ohebiaeth yn dilyn sgwrs ar y ffôn neu wyneb yn wyneb yn y Gymraeg, neu gyfarfod lle sefydlwyd y byddai'n well gan unigolyn ohebu yn y Gymraeg, yn cael ei gynnal drwy gyfrwng y Gymraeg.

- 4.1.5 Os bydd yn rhaid cyhoeddi fersiwn Cymraeg a Saesneg unrhyw ohebiaeth ar wahân, ein harfer safonol fydd sicrhau bod y ddwy fersiwn ar gael ar yr un pryd ac am yr un pris (os yn berthnasol).
- 4.1.6 Byddwn yn gwneud cofnod o'r sawl sydd yn dymuno delio â TWW yn y Gymraeg.
- 4.1.7 Byddwn yn cytuno ar drefniadau gohebu a threfnu cyfieithu.

4.2 Cyfathrebu dros y ffôn

4.2.1 Mae TWW yn croesawu galwadau ffôn yn y Gymraeg, a'n harfer safonol yw sicrhau y gall y cyhoedd siarad yn y Gymraeg neu'r Saesneg wrth ddelio â TWW dros y ffôn.

4.2.2 Er mwyn cwrdd â'n nod o drin y Gymraeg a'r Saesneg yn gyfartal, byddwn yn cymryd y camau canlynol i alluogi siaradwyr Cymraeg i ddelio â TWW yn y Gymraeg dros y ffôn:

- Darparu cyfeirlyfr mewnol o siaradwyr Cymraeg y gellir trosglwyddo galwadau iddynt
- Rhoi canllawiau i staff ar sut i ddelio â galwadau ffôn gan siaradwyr Cymraeg, a sicrhau eu bod yn gyfarwydd â'r trefniadau.

4.3 Cyfarfodydd cyhoeddus

4.3.1 Pan gynhelir cyfarfodydd cyhoeddus gan TWW, gan gynnwys cynadleddau a digwyddiadau eraill tebyg, byddwn yn egluro i'r rhai a fydd yn bresennol y bydd croeso iddynt gyfrannu drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg. Fe fydd amgylchiadau lle bydd yn briodol ar sail gwybodaeth i gynnal yr holl weithgareddau yn ddwyieithog, yn y Gymraeg yn unig neu yn y Saesneg yn unig.

4.3.2 Pan fydd siaradwyr Cymraeg ymysg y rhai a wahoddir, neu os yw'n wybyddus fod siaradwyr Cymraeg yn bwriadu bod yno, dylid trefnu cyfleusterau cyfieithu lle bo'n gymwys.

4.3.3 Yn ogystal ag offer cyfieithu, byddwn yn asesu'r angen i aelodau'r staff sy'n siarad Cymraeg i fod yn bresennol i groesawu'r cyhoedd a delio â'u hymholiadau. Bydd ein staff yn amlygu eu galluoedd ieithyddol mewn cyfarfodydd, er enghraifft, drwy gyfarch pobl yn ddwyieithog a defnyddio bathodynau "Iaith Gwaith" Bwrdd yr Iaith Gymraeg os ydynt ar gael.

4.4 Cyfarfodydd eraill

4.4.1 Mae TWW yn croesawu cyfarfodydd gyda'r cyhoedd yn y Gymraeg neu'r Saesneg, ond oherwydd prinder siaradwyr Cymraeg, ni all warantu cyfarfod wyneb i wyneb yn y Gymraeg. Mewn amgylchiadau felly, byddwn yn esbonio'n gwrtais beth yw'r sefyllfa a chynnig dewisiadau eraill, megis trefnu cyfieithu neu barhau â'r cyfarfod yn y Saesneg.

4.4.2 Pan fyddwn yn trefnu neu'n mynychu cyfarfod wyneb yn wyneb â'r cyhoedd, byddwn yn canfod eu dewis iaith ar y cyfle cyntaf, a lle bynnag y bydd hynny'n bosibl, byddwn yn sicrhau bod aelod cymwys o staff sy'n siarad Cymraeg yn delio â'r rhai sy'n nodi mai Cymraeg yw eu dewis iaith.

4.4.3 Os yw'n amlwg fod galw cyson am gyfarfodydd wyneb yn wyneb drwy gyfrwng y Gymraeg, a'n bod yn methu cwrdd â'r gofyn hwnnw, byddwn yn ystyried camau gweithredu megis hyfforddi neu benodi staff dwyieithog.

4.5 **Cyfathrebu â'r cyhoedd mewn ffyrdd eraill**

4.5.1 Byddwn yn ystyried y ffyrdd gorau o gwrdd ag anghenion siaradwyr Cymraeg ym mha fodd bynnag byddwn yn delio â'r cyhoedd.

4.5.2 Mae TWW yn ymrwymedig i alluogi'r cyhoedd i ddelio â ni yn y Gymraeg drwy ohebiaeth electronig, ar-lein neu drwy gyfryngau eraill.

5.0 **Wyneb cyhoeddus TWW**

5.1 **Hunaniaeth gorfforaethol**

Mae TWW yn ymroddedig i ddatblygu hunaniaeth gorfforaethol ddwyieithog, a byddwn yn mabwysiadu delwedd gyhoeddus ddwyieithog yn ystod oes y Cynllun hwn.

5.2 **Arwyddion**

5.2.1 Pan fyddwn yn adnewyddu neu'n ailosod unrhyw arwyddion, byddwn yn sicrhau fod fersiynau newydd yn gwbl ddwyieithog. Bydd arwyddion sy'n cael eu codi am y tro cyntaf yn gwbl ddwyieithog.

5.2.2 Bydd maint, safon eglurder ac amlygrwydd y geiriau ar arwyddion yn parchu'r egwyddor o gydraddoldeb iaith.

5.2.3 Arfer safonol TWW fydd darparu arwyddion dwyieithog, ond mewn achosion pan gaiff arwyddion Cymraeg a Saesneg eu darparu ar wahân, byddant yn gyfartal o ran ffurf, maint, ansawdd, eglurder ac amlygrwydd.

5.2.4 Mae prosesau ar waith i sicrhau cywirdeb testun, a byddwn yn cydlynu ac yn adolygu hyn yn ofalus, yn enwedig pan fydd gwaith yn cael ei roi ar gontract.

5.2.5 Wrth ddatblygu stad newydd o dai neu gartrefi eraill, bydd TWW yn cynnig enw sydd â chysylltiad â threftadaeth a hanes yr ardal.

5.3 **Cyhoeddi ac argraffu deunydd**

- 5.3.1 Byddwn yn cynhyrchu ein dogfennau strategol allweddol, neu'r rhai a anelwyd at y cyhoedd, mewn ffurf ddwyieithog yn gyffredinol.
- 5.3.2 Ein harfer safonol fydd darparu cyhoeddiadau dwyieithog, ond mewn rhai achosion am resymau ymarferol, byddwn yn cyhoeddi fersiynau Cymraeg a Saesneg ar wahân. Mewn achosion o'r fath byddwn yn dosbarthu'r fersiynau yr un pryd a gyda'i gilydd. Byddant hefyd yr un mor hawdd i'w cael a bydd y ddwy fersiwn yn cynnwys neges yn dweud bod fersiwn ar gael yn yr iaith arall.
- 5.3.3 Pan gyhoeddir dogfen â phris iddi, ni fydd pris fersiwn Gymraeg y ddogfen yn uwch na phris y fersiwn Saesneg.
- 5.3.4 Byddwn yn sicrhau fod staff a'r rhai sy'n gyfrifol am argraffu yn ymwybodol o'r polisi â'r gweithdrefnau ar gyfer cyhoeddi.
- 5.3.5 Bydd TWW yn chwilio am gyfleoedd i gydweithio â chyrff eraill i gynhyrchu gwaith i'w cyhoeddi sy'n debyg neu'r un fath.
- 5.3.6 Bydd dogfennau allweddol ar gael mewn ffurf ddwyieithog ar ein gwefan.
- 5.3.7 Byddwn yn sicrhau bod testun Cymraeg ein cyhoeddiadau o safon uchel, a bod y cywair yn briodol ar gyfer y gynulleidfa darged.

5.4 **Ffurflenni a deunydd esboniadol**

- 5.4.1 Byddwn yn cynhyrchu ffurflenni dwyieithog lle mae'n rhesymol ymarferol ac addas dan yr amgylchiadau.
- 5.4.2 Pan fyddwn yn cynhyrchu ffurflenni dwyieithog, ein harfer safonol fydd cynhyrchu ffurflenni dwyieithog gyda'r ddwy iaith yn ymddangos gyda'i gilydd yn yr un ddogfen.
- 5.4.3 Mewn rhai achosion (efallai oherwydd cymhlethdod ffurflen) ni fydd cynhyrchu fersiwn dwyieithog yn ymarferol, a gallai fersiynau Cymraeg a Saesneg ar wahân fod yn fwy priodol. Mewn achosion o'r fath, dylai'r fersiynau Cymraeg a Saesneg:
- Gael eu cyhoeddi'r un pryd
  - Bod ar gael yr un mor hawdd mewn swyddfeydd a chanolfannau dosbarthu eraill
  - Cael eu dosbarthu gyda'i gilydd, ac yn
  - Cynnwys neges sy'n cadarnhau fod y ffurflen ar gael yn yr iaith arall.

5.4.4 Bydd TWW yn ceisio sefydlu dewis iaith aelodau o'r cyhoedd drwy gynnwys cwestiwn 'dewis iaith' ar y ffurflen gyntaf mewn cyfres. Unwaith y bydd dewis iaith unigolyn yn hysbys, byddwn yn dosbarthu deunydd Cymraeg, Saesneg, neu ddwyieithog o hynny ymlaen fel sy'n briodol.

5.4.5 Byddwn yn sicrhau bod cysondeb termau yn arfer rheolaidd wrth baratoi ffurflenni.

5.5 **Datganiadau i'r wasg**

Mae datganiadau i'r wasg yn rhan amlwg o wyneb cyhoeddus TWW, a chan hynny, byddwn yn eu cyhoeddi'n ddwyieithog lle bo'n briodol dan yr amgylchiadau.

5.6 **Ymgyrchoedd marchnata a chyhoeddusrwydd**

Bydd ein hymgyrchoedd marchnata yn cydymffurfio ag adrannau perthnasol y Cynllun hwn.

5.7 **Hysbysiadau swyddogol, hysbysiadau cyhoeddus a hysbysebion recriwtio staff**

5.7.1 Bydd ein hysbysiadau swyddogol a chyhoeddus yn ddwyieithog lle bo'n briodol dan yr amgylchiadau. Byddant yn gyfartal o ran ffurf, maint, ansawdd, eglurder ac amlygrwydd.

5.7.2 Bydd ein hysbysebion recriwtio staff yn ddwyieithog ar gyfer swyddi lle mae angen sgiliau yn y Gymraeg.

5.7.3 Darperir pecynnau gwybodaeth, megis swydd ddisgrifiadau a manylebau personol yn y Gymraeg a'r Saesneg ar gyfer pob un o'n swyddi lle mae sgiliau Cymraeg yn hanfodol.

5.7.4 Bydd hysbysebion swyddi lle mae sgiliau Cymraeg yn hanfodol yn ymddangos yn y Gymraeg ym mhob cyhoeddiad, gyda nodyn esboniadol yn y Saesneg mewn cyhoeddiadau Saesneg neu ddwyieithog.

6.0 **Gweithredu ac arolygu'r Cynllun**

6.1 **Staffio**

6.1.1 Bydd TWW yn rhoi trefniadau yn eu lle, i'r graddau y bydd hynny'n rhesymol o ymarferol, i sicrhau bod gan bob un o'i gweithfannau sydd â chyswllt â'r cyhoedd ddigon o staff ar gael gyda'r sgiliau priodol yn yr iaith Gymraeg er mwyn galluogi'r gweithleoedd hynny i ddarparu gwasanaeth llawn yn y

Gymraeg. Bydd y graddau y bydd hyn yn angenrheidiol neu'n bosibl yn amrywio, yn ddibynnol ar y gwasanaeth ac ar yr ardal.

6.1.2 Byddwn yn ymateb i unrhyw ddiffyg sgiliau drwy ein gweithgareddau recriwtio a hyfforddi, neu drwy ystyried y posibilrwydd o ail-leoli staff yn fewnol.

6.1.3 Byddwn yn gosod gofynion ieithyddol (dymunol neu hanfodol) ar rai swyddi, gan ystyried y ffactorau canlynol:

- Maint ac amllder y cysylltiad gyda'r cyhoedd
- Gallu cyfredol y swyddfa i gyflwyno gwasanaeth wyneb yn wyneb drwy gyfrwng y Gymraeg
- Arbenigedd y swydd, h.y. efallai bod sgiliau yn yr iaith Gymraeg yn allweddol mewn rhai meysydd penodol
- Os yw'n swydd mewn ardal benodol, yna asesiad o'r nifer/canran o siaradwyr Gymraeg yn yr ardal.

6.1.4 Wrth asesu ein hanghenion staffio, byddwn yn darparu ar gyfer cynnydd posibl yn y galw am wasanaethau drwy gyfrwng y Gymraeg wrth i gynlluniau gael eu gweithredu ac wrth i siaradwyr Gymraeg ymateb i'r cynnig am wasanaeth Gymraeg.

6.1.5 Byddwn yn cynyddu adnoddau ar gyfer gweithredu'r Cynllun Iaith mewn modd sensitif drwy annog a chefnogi holl aelodau staff i gymryd rhan. Byddwn yn meithrin sgiliau yn yr iaith ynghyd ag agwedd gefnogol tuag at ddarparu gwasanaethau dwyieithog. Byddwn yn sicrhau na fydd aelodau o staff Di-Gymraeg yn teimlo dan fygythiad, ac ni ddylid rhwystro'r rhai sydd am ddysgu'r Gymraeg rhag ymarfer yr iaith. Byddwn yn trin sgiliau ieithyddol mewn modd tebyg i unrhyw sgiliau eraill sydd angen eu datblygu yn y gweithle.

6.2 **Recriwtio**

6.2.1 Pan fydd yn ddymunol neu'n hanfodol fod ymgeisydd yn meddu ar sgiliau yn yr iaith Gymraeg, nodir hyn yn glir yn adran gymwysterau'r swydd ac mewn hysbysebion. Byddwn hefyd yn nodi'r lefel cymhwyster sydd ei angen ar gyfer y swydd, er enghraifft "gallu siarad Gymraeg yn rhugl".

6.2.2 Os penodir ymgeisydd nad yw'n gallu siarad Gymraeg i swydd lle mae'r gallu i siarad Gymraeg yn hanfodol, bydd y gallu i ddysgu'r iaith hyd at lefel benodol o fedrusrwydd, o fewn cyfnod rhesymol y cytunir arno, yn un o'r amodau cyflogi. Caiff cynnydd tuag at y targed ei fonitro'n rheolaidd.

6.3 **Hyfforddiant Cymraeg**

- 6.3.1 Byddwn yn cefnogi'r Cynllun Iaith hwn drwy annog a chefnogi aelodau o staff i ddysgu Cymraeg neu wella eu sgiliau yn y Gymraeg.
- 6.3.2 Byddwn yn cynllunio ein rhaglen hyfforddiant yn ofalus ac yn canolbwyntio adnoddau ar y rhannau hynny o'n gwasanaeth lle bydd cyfathrebu aml gyda siaradwyr Cymraeg, neu lle mae gofynion ieithyddol i'r swydd.
- 6.3.3 Mae'n fuddiol bod dysgwyr yn gwybod am gydweithwyr sy'n siarad Cymraeg, a byddwn yn annog y staff i geisio cynorthwyo'r rheiny sy'n dysgu.
- 6.3.4 Bydd geiriaduron a deunydd electronig ar gael i gynorthwyo staff sy'n dysgu Cymraeg a staff sy'n dymuno gloywi eu hiaith.

6.4 **Hyfforddiant Galwedigaethol**

Bydd Rheolwyr a staff Adnoddau Dynol sydd â chyfrifoldeb am hyfforddiant yn asesu'r angen am hyfforddiant galwedigaethol penodol iaith Gymraeg ar gyfer staff.

6.5 **Trefniadau Gweinyddol**

- 6.5.1 Mae gan y Cynllun hwn awdurdod, cefnogaeth a chymeradwyaeth lawn TWW. Y Prif Weithredwr sydd â'r cyfrifoldeb cyffredinol am weithrediad y Cynllun Iaith, ac mae cyfrifoldeb ar bob aelod o staff TWW i wybod sut mae gweithredu'r Cynllun yn effeithiol.
- 6.5.2 Bydd gan Reolwyr gyfrifoldeb am weithredu'r agweddau hynny ar y Cynllun hwn sy'n berthnasol i'w gwaith.
- 6.5.3 Byddwn yn enwi aelod presennol o staff i fod yn gyfrifol am gydlynu a monitro gwaith y Cynllun o ddydd i ddydd.
- 6.5.4 Er mwyn hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle, byddwn yn darparu adnoddau megis geiriaduron, meddalwedd terminoleg Cymraeg a meddalwedd eraill cyfrwng Cymraeg i staff.

6.6 **Arolygu gweithredu'r Cynllun**

- 6.6.1 Cyfrifoldeb y Pennaeth Gwellia Perfformiad yw monitro ac adolygu'r Cynllun hwn.
- 6.6.2 Bydd monitro'r Cynllun hwn yn weithgaredd parhaus â strwythur iddo. Bydd hyn yn cynnwys arolygu'r meysydd canlynol:

- Cydymffurfio â'r Cynllun
- Ansawdd y gwasanaeth – edrych ar gwynion a'r gwasanaeth rheng flaen
- Rheoli a gweinyddu
- Digonolrwydd sgiliau ieithyddol – yn seiliedig ar ymrwymadau 6.1-6.4
- Prif ffrydio

6.6.3 Byddwn yn defnyddio trefn gwyno arferol TWW i gofnodi a delio â chwynion am y Cynllun hwn, ac yn sicrhau bod modd monitro cwynion penodol am y Cynllun.

6.6.4 Bydd y Prif Weithredwr yn adrodd i'r Bwrdd yn flynyddol ac yn anfon copi o'r adroddiad at Fwrdd yr Iaith Gymraeg. Bydd yr adroddiad yn dilyn fformat y cytunwyd arno gyda'r Bwrdd, a bydd yn cynnwys gwybodaeth am natur unrhyw gwynion ac awgrymiadau am welliannau i'r Cynllun a dderbyniwyd gan y cyhoedd.

6.7 **Cyhoeddi gwybodaeth**

Byddwn yn cynnwys datganiad yn ein hadroddiad blynyddol yn nodi lle gall aelod o'r cyhoedd gael copi o'n hadroddiad monitro blynyddol at Fwrdd yr Iaith Gymraeg.

6.8 **Cyhoeddusrwydd**

6.8.1 Byddwn yn sicrhau bod aelodau o'r cyhoedd sy'n delio â TWW yn gwybod am y Cynllun hwn a'i gynnwys, a sut gallent ddelio â TWW yn y Gymraeg.

6.8.2 Bydd ein dulliau o roi cyhoeddusrwydd i'r Cynllun a'i gynnwys yn dilyn ein trefniadau cyhoeddusrwydd corfforaethol arferol, gan gynnwys sicrhau y bydd y Cynllun yn cael ei gyhoeddi mewn man amlwg ar ein gwefan.

6.8.3 Byddwn yn sicrhau bod staff ac asiantaethau TWW yn gyfarwydd â'r mesurau sydd yn y Cynllun, er mwyn gwneud yn siŵr y telir sylw i'r mesurau bob tro mae hynny'n briodol.